

Верховний
Суд

Судова практика по сквіз-ауту

Олена Кібенко,
суддя Верховного Суду

Вебінар «Практика розгляду корпоративних спорів ті
пов'язаних з ними спорів»

30 січня 2025 року,
НШСУ

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах» від 23.03.2017 р. №1983-VIII

Запровадив механізм для врегулювання процесів консолідації власності, а саме обов'язковий продаж акцій на вимогу особи чи осіб, які є власником домінуючого контрольного пакета у розмірі 95% (squeeze-out).

Нова редакція Закону України «Про акціонерні товариства»

Зупинення процедури сквіз-аут (вжиття заходів забезпечення)

- Справа №905/611/18 (ухвала суду першої інстанції від 02.04.2018),
- Справа №914/228/18 (постанова ВС від 20 червня 2018 року)

Оскарження вимоги чи процедури процедури сквіз-аут в цілому

Постанова ВП ВС від 24 листопада 2020 року у справі №908/137/18

- вимога про визнання недійсним правочину щодо зобов'язання акціонерів ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго» продати прості акції на вимогу відповідача відповідно до публічної безвідкличної вимоги про придбання акцій у всіх власників акцій Товариства

SQUEEZE-OUT

є неправомірним не сам по собі, а лише тоді, коли позбавлення права власності здійснюється без виплати розумної компенсації, яка відповідає реальній вартості майна

SQUEEZE-OUT

Неякісне законодавство

SQUEEZE-OUT

Акціонер – слабка сторона, а мажоритарій має можливість впливати на товариство (його органи) для забезпечення заниженої ціни

Постанова ВС від 15.06.2022 у справі
№905/671/19

Міноритарний акціонер може звертатися з позовом про визначення суми компенсації, стягнення збитків або неправомірної вигоди як до покупця, так і до його афілійованих осіб чи третіх осіб, які брали участь у придбанні пакету акцій міноритаріїв у процедурі сквіз-аут, кінцевого бенефіціарного власника, а також до емітента

Постанова ВС від 15.06.2022 у
справі №905/671/19

Справедлива вартість – найвища
вартість

Постанова ВС від 15.06.2022 у справі №905/671/19

- **Обов'язкове застосування майнового методу оцінки,**
- **оцінка 100% пакета акцій (як бізнеса в цілому), а не міноритарного пакету (не робиться знижка за відсутність контролю)**

Постанова ВС від 15.06.2022 у
справі №905/671/19

Можливість розрахунку ціни акцій
за простою формулою «ЧИСТИХ
активів поділених на кількість
акцій» позивачем самотійно без
експертної оцінки

Постанова ВС від 29.04.2022 у справі №905/830/21

Процесуальні відносини:

- необхідність повідомлення всіх відповідачів-нерезидентів відповідно до Конвенції про вручення за кордоном судових або позасудових документів у цивільних або комерційних справах 1965 року

Постанова ВС від 29.08.2024 у справі №905/830/21

- Солідарна відповідальність при застосування ст. 1212 ЦК як підстави відповідальності
- чи правомірно суд апеляційної інстанції змінив нарахування у вигляді відсотків за користування чужими грошовими коштами у відповідності до ст.1214 Цивільного кодексу України на нарахування 3% річних у відповідності до ч.2 ст.625 цього Кодексу?
- чи підлягає застосуванню санкція у вигляді стягнення подвійної справедливої ціни на підставі п.27 Директиви ЄС щодо пропозицій про поглинання від 21.04.2004 №2004/25/ЄС?

На розгляді Корпоративної палати справа №910/8714/18

Спірні питання:

- Солідарна відповідальність (чи лише заявник вимоги має бути відповідачем?)
- Юрисдикція розгляду вимог до кінцевого бенефіціара (господарська чи цивільна)
- Визначення розміру компенсації (експертиза чи формула)

Постанова від 10.01.2024 у справі № 910/268/23 (група компаній Феррекспо)

Фонд звернувся з позовом до ОСОБА_1 про відшкодування більше 45 млрд грн шкоди (збитків), завданих банку «Фінанси і Кредит». Одночасно з позовом Фонд також подав заяву про забезпечення позову, у якій просив накладати арешт на корпоративні права/заборонити відчуження корпоративних прав у статутному капіталі низки українських та іноземних юридичних осіб, щодо яких ОСОБА_1 є кінцевим бенефіціарним власником (здійснює опосередковане володіння корпоративними правами).

Постанова від 10.01.2024 у справі № 910/268/23 (група компаній Феррекспо)

Ключовими доводами всіх скаржників є те, що суди попередніх інстанцій, нехтуючи самотійною правосуб`єктністю низки українських та іноземних юридичних осіб, наклали арешт/встановили заборону відчуження щодо корпоративних прав (акцій, часток), які не належать ОСОБА_1 як відповідачу на праві власності

Постанова від 10.01.2024 у справі № 910/268/23 (група компаній Феррекспо)

131. Верховний Суд погоджується з доводами скаржників, що за загальним правилом чинне законодавство України (як і інших країн) встановлює принцип самостійної відповідальності учасника юридичної особи (власника корпоративних прав за своїми зобов'язаннями), а тим більше кінцевого бенефіціарного власника.

135. Водночас за останні роки Верховний Суд неодноразово формулював правові висновки, у яких визначав умови, коли юридична самостійність юридичної особи може бути проігнорована. Верховний Суд застосовував у своїх рішеннях доктрину "підняття корпоративної завіси" та доктрину "альтер его", на що звертає увагу Фонд у своїх письмових поясненнях від 01.01.2024.

Постанова від 10.01.2024 у справі № 910/268/23 (група компаній Феррекспо)

153. Підняття корпоративної завіси означає, що майно, права та обов'язки, що належать певній юридичній особі, розглядаються як майно, права та обов'язки іншої особи, найчастіше її учасників, керівників або інших компаній групи. Особливістю цієї доктрини є відсутність виключного переліку випадків або умов, за яких правосуб'єктність юридичної особи може не братися до уваги. Суд не визнає правосуб'єктність юридичної особи лише у конкретному спорі, і лише у певних правовідносинах, оскільки це потрібно для досягнення справедливого та розумного вирішення спору, при цьому сама юридична особа не припиняє своє існування.

Постанова від 10.01.2024 у справі № 910/268/23 (група компаній Феррекспо)

151. Чинне законодавство не містить норм загального характеру, які б регулювали "підняття корпоративної завіси" між учасником та юридичною особою (частково такі положення включені у спеціальне законодавство - Закон "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб", Кодекс України з процедур банкрутства). Отже, для визначення випадків, коли судом може застосовуватися ця доктрина необхідно звернутися до доктринальних джерел та судової практики.

152. В українських та закордонних доктринальних джерелах та судовій практиці ...у якості **підстав для підняття судом корпоративної завіси** найчастіше називають такі випадки:

- 1) якщо юридична особа та учасник становлять єдине ціле (майно, діяльність, інтереси компанії та учасника настільки спільно пов'язані, переплетені між собою, становлять єдине ціле, що неможливо або немає сенсу юридично розмежовувати їх);
- 2) використання учасником юридичної особи як фасаду, схеми, оболонки (юридична особа не має самостійного бізнесу, органи управління створені лише номінально, фактично вона керується учасником, створена виключно для уникнення відповідальності перед кредиторами або легального обходу приписів закону);
- 3) якщо юридична особа фактично діяла як агент або володіла майном в інтересах учасника (коли компанія діє як агент чи номінальний власник майна учасника, суто в його інтересах як принципала чи бенефіціарного власника);
- 4) в інтересах справедливості (усі інші випадки, коли визнання за компанією самостійної правосуб'єктності призводить до очевидно несправедливого результату).

—
Верховний
Суд

Дякую за увагу!